

# Omgaan met afweergedrag: waar is behoefte aan?

Een onderzoek naar de behoeften van verzorgenden niveau drie omtrent het omgaan met afweergedrag bij eten en drinken van verpleeghuisbewoners met dementie

Door: Pieke Franssen

## Inleiding

- In 2009 is de richtlijn ‘Omgaan met afweergedrag bij eten en drinken van bewoners met dementie’ opgesteld<sup>1</sup>
- De richtlijn is bedoeld voor verzorgenden niveau drie, werkend op de psychogeriatrische afdeling
- Binnen BrabantZorg wordt de richtlijn niet gebruikt
- Twee logopedisten van BrabantZorg geven aan dat hun rol binnen de richtlijn onduidelijk is
- Doel onderzoek: aanbeveling voor BrabantZorg over eventuele implementatie van de richtlijn

### Onderzoeksvraag:

“Welke behoeften bestaan er onder verzorgenden niveau drie, werkend bij BrabantZorg, met betrekking tot bewoners met dementie die afweergedrag vertonen tijdens het eten en drinken?”

## Methode

- Kwalitatief onderzoek d.m.v. semigestructureerde interviews<sup>2</sup> (interviewschema)
- Deelnemers: vijftien vrouwelijke verzorgenden niveau drie die werkzaam zijn bij BrabantZorg; locatie Noorderkroon of Het Zonnelied (werkend op de psychogeriatrische afdeling)
- Twee onderzoekers: één interviewer, één observator
- Halfuur geïnterviewd
- Audio-opnamen en transcriberen
- Member check
- Open en axiaal gecodeerd door twee onderzoekers
- Drie thema's

### Acknowledgements

— Opdrachtgever: BrabantZorg; Jacqueline Toebes & Carlijn van Hout-van de Schoot  
— Begeleiders: Tinne Boons & Vera van Heugten  
— Medeonderzoeker: Luka Vromans

“We hebben al heel veel. Je hebt je team achter je staan, je hebt de familie die heel vaak betrokken is. En de arts, diëtist, logopedist”

“Ik denk dat het effectief is om mensen te scholen. Om een cursus te geven hoe het zit en hoe het gaat en dat je meer achtergrondinformatie over afweergedrag krijgt”

“Soms moet je afwijken van dat wat op papier staat geschreven”

“In de praktijk werkt het vaak anders”

“Dat je weet dat er iets is en dat je altijd ergens op kan kijken”

“Je kunt leerlingen erop wijzen”

“Het is per cliënt verschillend hoe het gedrag is en waar een cliënt zin in heeft of geen zin in heeft”

“Het is niet zo van; ik volg dat stappenplan en mijn probleem is opgelost”

“Kijk, als iemand heel veel afvalt, dan zal er iets gedaan moeten worden. Maar als iemand op leeftijd is en het gaat niet meer, dan kun je alle toeters en bellen uit de kast halen, maar als het niet meer gaat, dan gaat het niet meer. En dat moet je ook accepteren”

## Resultaten

### Thema 1: Behoeften wat betreft het omgaan met afweergedrag

- Verzorgenden vinden dat er momenteel goed wordt omgegaan met afweergedrag
- Verzorgenden geven aan dat het multidisciplinaire team wordt ingeschakeld bij afweergedrag
- Verzorgenden willen graag meer informatie over afweergedrag en bruikbare tips

### Thema 2: Behoeften wat betreft de richtlijn

- Geen enkele verzorgende kent de richtlijn
- Verzorgenden hebben geen behoefte aan een richtlijn voor afweergedrag
- Verzorgenden geven aan; elke bewoner is anders

### Thema 3: Gebruik van richtlijnen

#### \*Nadelen

- Een richtlijn zou volgens de verzorgenden te algemeen zijn
- Iedere verzorgende werkt anders

#### \*Voordelen

- Volgens de verzorgenden kan een richtlijn als handvat dienen

## Discussie & conclusie

### Validiteit:

- Interne validiteit is hoog door vast interviewschema en twee onderzoekers
- Externe validiteit is minder hoog door kleine deelnemersgroep, geen verzadiging en geringe generaliseerbaarheid<sup>2</sup>

### Betrouwbaarheid:

- Samen coderen (positief)
- Subjectiviteit geprobeerd te vermijden door samen te coderen en over de codes te discussiëren

### Aanbevelingen:

- Voor de *instelling*: verzorgenden voorlichting geven en evt. trainingsmodule van de richtlijn starten. Logopedist kan een rol spelen bij het voorlichten van de verzorgenden<sup>3</sup>
- Voor *vervolgonderzoek*:
  - 1) Logopedisten interviewen om duidelijk te krijgen waar zij zich momenteel plaatsen binnen de richtlijn
  - 2) Observatieonderzoek om te kijken of de richtlijn iets toevoegt aan hoe verzorgenden omgaan met afweergedrag

### Conclusie:

Verzorgenden niveau drie, werkend bij BrabantZorg, hebben geen behoeften aan de richtlijn. Ze zouden liever meer informatie krijgen wat betreft kenmerken, oorzaken en mogelijke oplossingen voor afweergedrag, door middel van scholing.

### Referenties:

1. Groenewoud J, den Bosch H, de Lange J. Omgaan met afweergedrag bij eten en drinken van bewoners met dementie. TvZ Tijdschrift voor verpleegkundigen 2009;121:44-49.
2. Baarda B, Bakker E, Fischer T, Julsing M, Peters V, Van der Velden T. Basisboek Kwalitatief Onderzoek. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek. Groningen. Noordhoff Uitgevers bv. 2013.
3. Amella E, Grant A, Mulloy C. Eating behavior in persons with moderate to late-stage dementia: Assessment and interventions. Journal of the American Psychiatric Nurses Association 2008;13:360-367.

### Contactgegevens

Pieke Franssen  
- piekefranssen@gmail.com  
- 0643233600